

מסכת כתובות דף נב.

• אמר אביי...

ממזרת ונתינה לישראל	אלמנה לכהן גדול	
אינו חייב לפדותה	חייב לפדותה	אביי
אינו חייב לפדותה	אינו חייב לפדותה	רבא

אלמנה לכהן גדול יש לה כתובה, ותנאי כתובה ההוא דלמישקל ולמיפק קאי,
 אבל תנאי כתובה דלמיקס קמיה, כגון מזונות ורפואה, אמרינן ביבמות דלית לה,
 והכא אשמעינן אביי דתנאי כתובה דפירקונה אית לה, דמעיקרא אישתעבד לה,
 שהרי אף לכשרה לא היה מתנה "ואותבינך לאינתו" אלא "אהדרינך למדינתך",
 והא נמי קרינא בה הכי, **והאי תנאי נמי למישקל ולמיפק קאי**

אביי - אלמנה לכהן גדול, חייב לפדותה, שאני קורא בה "ובכהנת אהדרינך למדינתך",
 ותנאי זה למשקל ולמיפק קאי, ולכן אשתעבד לה,
אבל ממזרת ונתינה לישראל, אינו חייב לפדותה, שאין אני קורא בה "ואותבינך לי לאנתו",
 שתנאי זה למיקס קאי, לכן לא אשתעבד לה

רבא - כל שאיסור שבויה גורם לה, חייב לפדותה,
 וכל שאיסור דבר אחר גורם לה, אינו חייב לפדותה,
 דתנאי כתובה דישראל וכהן שוין,
 אלא שהכהן מתנה עמה שאפילו תאסר עליו מחמת שבייתה, לא תפסיד כתובת פרקונה,
 אבל לנאסרה מחמת דבר אחר, לא נשתעבד

מסכת כתובות דף נב.

• מחלוקת אבי ורבא הנ"ל

אלמנה לכהן גדול	ממזרת ונתינה לישראל	
חייב לפדותה	אינו חייב לפדותה	אביי
אינו חייב לפדותה	אינו חייב לפדותה	רבא

• לימא כתנאי...

המדיר את אשתו מליהנות לו, ונשבית,	
רבי אלעזר אומר, פודה ואע"פ שסופו לגרשה מחמת נדר, ונותן לה כתובתה,	רבי יהושע אומר, נותן לה כתובתה ואינו פודה
אמר רבי נתן, שאלתי את סומכוס, כשאמר רבי יהושע נותן לה כתובתה ואינו פודה, כשהדירה ולבסוף נשבית, או אפילו בנשבית ולבסוף הדירה אומר, ואע"ג דאיכא למימר לא הדירה אלא להיפטר מן הפדיון? ואמר לי, לא שמעתי, ונראין הדברים שדוקא בהדירה ולבסוף נשבית, דאי אמרת בנשבית ולבסוף הדירה, אתי לאיערומי	
מאי לאו במדיר אשת כהן קמיפלגי, בכהן שהדיר את אשתו,	
דאי בישראל, לא אמר ר' אלעזר פודה, שהרי אין אני קורא בה תנאי כתובת ישראל "ואותבינך לי לאינתו", אלא בכהן קיימינן, ומשום שאני קורא בה "ואהדרינך למדינתך", קאמר ר' אלעזר פודה, ואע"ג דאיסור דבר אחר גרם לה לאסר עליו,	
ואביי דאמר כר' אלעזר,	ורבא דאמר כר' יהושע דאינו פודה, הואיל ואיסור דבר אחר גרם לה
גמ' - לעולם רבי אלעזר ורבי יהושע לאו בפלוגתא דאביי ורבא פליגי,	
ואי באיסור דבר אחר שלא על ידי נדר, אי נמי באשת כהן ע"י נדר, דכ"ע אי כאביי אי כרבא, והכא כגון שנדרה היא, וקיים לה הוא, שאמר יתקיים, או החריש ולא הפר ביום שמעו, וב ישראל פליגי,	
וטעמא דרבי יהושע דקסבר היא נתנה אצבע בין שיניה, ונושכתו, כלומר היא גרמה לעצמה לבטל תנאה,	ורבי אלעזר סבר הוא נתן אצבע בין שיניה לינשך, כלומר שהוא גורם לבטל התנאי, שלא הפר, ולכן חייב לפדות
קושית הגמ' - ליכא למימר הכי, דאי היא גרמה לעצמה, אמאי יש לה כתובה?	
ועוד, אי כשנדרה איהי, מה שאלת רבי נתן לסומכוס, מי לי הדירה ולבסוף נשבית, מה לי נשבית ולבסוף הדירה, הא לא הערים מידי, שהרי היא מתחילה בנדר, ואכתי י"ל לימא כתנאי, דפליגי אביי ורבא בר' אלעזר ור' יהושע?	

מסכת כתובות דף נב.

• אלא לעולם...

אלא לעולם דאדרה איהו, ועדיין יש לומר דלא פליגי אביי ורבא בתנאי, וכל אחד מהם אומר דלאו תנאי היא, אלא דכ"ע כוונתי קיימי	
ורבא מתרץ לטעמיה	דאביי מתרץ לטעמיה,
אלמנה לכ"ג, ממזרת ונתינה לישראל, כ"ע לא פליגי דאינו חייב לפדותה,	אלמנה לכ"ג, כ"ע לא פליגי דחייב לפדותה, שהרי אני קורא בה בין בתחילת התנאי, ובין בסוף קיומו, "ואהדרינך למדינתך", ואע"ג דאיסור דבר אחר גרם לה, אהדרינך למדינתך הוא
אלמנה משום שאין אני קורא בה "אהדרינך למדינתך" מחמת שבייה, אלא מחמת דבר אחר,	ממזרת ונתינה לישראל, כ"ע לא פליגי דאינו חייב לפדותה, שאינ אני קורא בה לא בשעת התנאי ולא בסופו, "ואותבינך לי לאינתו"
וממזרת משום שאין אני קורא בה "ואותבינך לאינתו" לא בתחילה ולא בסוף	מדיר אשת כהן, נמי כ"ע לא פליגי דחייב לפדותה, דהיינו אלמנה לכ"ג,
כי פליגי במדיר בין אשת כהן ובין אשת ישראל **	כי פליגי במדיר אשת ישראל, שתנאו הראשון "ואותבינך לאינתו" היה ראוי לחול, אבל בסופו, א"א לקיימו
רבי אליעזר אויל בתר מעיקרא, ורבי יהושע אויל בתר בסוף	רבי אליעזר אויל בתר מעיקרא, ורבי יהושע אויל בתר בסוף
** דאשת כהן מעיקרא בשעת התנאי קרינן ביה "ואהדרינך מחמת שבייה", ובסוף איכא איסור דבר אחר, וכן במדיר אשת ישראל, מעיקרא קרינן בה ואותבינך לאינתו, ובסוף לא קרינן בה הכי	

• תנו רבנן נשבית בחיי בעלה....

נשבית בחיי בעלה, ואח"כ מת בעלה,	
ואם לא נודע לו, ומת, אין היורשין חייב לפדותה	אם עד שלא מת, נודע לו שנשבית ונתחייב בפרקונה בחייו, היורשין חייב לפדותה
לוי סבר למיעבד עובדא כי הא מתניתא,	
א"ל רב, הכי אמר רבי חייא (שהיה אחי אביו של רב), נשבית לאחר מיתת בעלה, אינה חייב לפדותה,	
ולא עוד אלא אפילו נשבית בחיי בעלה, ואח"כ מת בעלה, אין היורשין חייב לפדותה, שאין אני קורא בה "ואותבינך לאינתו"	

מסכת כתובות דף נב

• תנו רבנן נשבית והיו מבקשין...

מכאן ואילך	פעם ראשונה	נשבית, והיו מבקשין ממנו עד עשרה בדמיה..
רצה פודה, רצה אינו פודה **	פודה	תנא קמא
אינו פודה	אינו פודה	רבי שמעון בן גמליאל ***
** דלא תקינו בה רבנן אלא חד פדיון		
*** אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהם מפני תיקון העולם, שלא ירגילו להעלות על דמיהן		

• קושית הגמ' - הא בכדי דמיהן...

ורמינהי, נשבית, והיו מבקשין ממנו עד עשרה..... רשב"ג אומר...	רשב"ג בברייתא הנ"ל
אם היה פרקונה כנגד כתובתה, פודה, אבל אם היה פרקונה יותר מכתובתה, אינו פודה, דלא יהא טפל (תנאי כתובה) חמור (יתר) מן העיקר (הכתובה)	אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהם, הא בכדי דמיהן, פודין, אע"ג דפרקונה יותר על כתובתה
תירוץ הגמ' - לעולם אין לדייק הא בפרקונה יותר על כתובתה פודין, דבאמת רשב"ג תרי קולי אית לה, דאין פודין	
ולא יותר על כתובתה	לא יותר על דמיה שהיא ראויה לימכר בשוק,

מסכת כתובות דף נב:

• תנו רבנן...

אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, ואם צריכה רפואה, הרי הרפואה כמזונות, דתרווייהו חיותא נינהו		
רפואה....	שאינ לה קצבה	שיש לה קצבה, שאינה חולה תדיר
תנא קמא	הרי היא כמזונות **	הרי היא כמזונות **
רבן שמעון בן גמליאל	הרי היא כמזונות **	נתרפאת מכתובתה
** והרי היורשים חייב לרפאותו משלהם, היינו מן הנכסים שירשו מאביהם		

• אמר רבי יוחנן...

עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה	
קרוביו של רבי יוחנן היתה מוטלת עליהם פרנסת אלמנת אביהם, שהיתה זקוקה לרפואה בכל יום ויום,	
<p>אתו לקמיה דר' יוחנן, אמר להו לכו ותקבעו מחיר עם רופא, שיקבל עליו רפואתה עולמית בכך וכך, שמתוך כך תיעשה זו כרפואה שיש לה קצבה שהיורשים פטורים הימנה</p>	<p>ואח"כ אמר ר' יוחנן, לא יפה נהגתי שנעשיתי כעורך דין לקרובי **</p>
<p>מעיקרא כשהשיא עצה סבר "ומבשרך לא תתעלם" מחייבו לבא לעזרת קרוביו ולהשיאם עצה</p>	<p>ולבסוף כשנתחרט אמר, אדם חשוב שאני, דאין לו להשיא עצה אפילו לקרוביו, ופירש"י דף פו. לפי שלמדין הימנו, ויש שיעשו אף שלא לקרובים</p>
** אוהב אחד מבעלי דינין, ומטעים זכיותיו לדיין ועורך הדין לפני הדיינין לזכותו מיקרי עורך הדיינין, שעורך את הדיינין להפוך לבם לטובתו של זה	

מסכת כתובות דף נב:

• הקדמה

<p>1. הלכה היא שהבעל יורש את אשתו, ובכלל זה את הנדוניא שהכניסה לו מבית אביה כשנשאה, וכן הוא נפטר במותה מעיקר כתובתה ומן התוספת שכתב לה, ומעתה, מי שנשא שתי נשים, ומתו שתיהן בחייו, הרי זה יורשן, ולכשימות הוא, היה הדין נותן שכל בניו, אלו שמאשתו אחת, ואלו שמאשתו השניה, יחלקו את נכסיו בשוה, אבל חכמים תקנו שבני כל אחת מן הנשים שנשא יחלקו בכתובת אמם ובנדונייתה, ורק במותר הנכסים שישתיירו אחרי שכל קבוצה מבניו נטלה את כתובת אמם, יחלקו כולם בשוה, ונמצא שאם היתה כתובה האחת מרובה משל חברתה, או שהיו בניה מועטים, יטלו בניה בירושת אביהם חלק יתר על בני אשה אחרת, תקנה זו קרויה, "כתובת בנין דכרין"</p>
<p>2. מכלל התנאי כתובה, שאם ימות הבעל בחיי אשתו ויניח בנים ובנות, אף שמדין תורה הבנים יורשים כל נכסי האבא, אבל חכמים תיקנו בכתובה, שיהא מתחייב לאשתו, שבנותיו ממנה תהיינה דרות בביתו וניזונות מנכסיו לאחר מותו עד שתגברנה עו שתנשאנה</p>
<p>3. מתנאי הכתובה גם כן, שאם מת האיש בחיי אשתו, הרי האלמנה זכאית להיות ניזונת מנכסיו בעלה כל זמן אלמנותה, דהיינו עד שתנשא מחדש או עד שתטול את כתובתה ותצא</p>

• משנה

לא כתב לה:	
<p>1. בנין דכרין דיהוו ליכי מינאי, אינון ירתון כסף כתובתך יתר על חולקהון דעם אחוהון</p>	<p>בנים זכרים שהיו לך ממני, הם ירשו את כסף כתובתך מלבד החלק הראוי להם בירושת שאר נכסי, שבו יחלקו בשוה עם בני שמאשתי האחרת כדין תורה</p>
<p>2. בנן נוקבן דיהוין ליכי מינאי, יהוין יתבן בביתי ומתזון מנכסי עד דתלקחון לגוברין</p>	<p>בנות נקבות שתהיינה לך ממני תהיינה יושבות בביתי וניזונות מנכסי עד שתלקחנה לאנשים</p>
<p>3. את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר אלמנותך בביתי</p>	<p>את תהא יושבת בביתי וניזונת מנכסי כל ימי משך אלמנותך בביתי</p>
<p>אע"פ שלא כתב תנאים אלו, חייב, שהוא תנאי בית דין</p>	

• משנה (המשך)

אם רצו היורשים ליתן לה את הכתובה....	אם האלמנה רוצה ליטול את כתובתה	אם אין האלמנה רוצה ליטול את כתובתה
אנשי ירושלים, ואנשי גליל **	נותנין לה כתובתה	אין נותנין לה כתובתה בע"כ
אנשי יהודה ***	נותנין לה כתובתה	נותנין לה כתובתה בע"כ
** נוסח של התנאי כתובה של אנשי ירושלים ואנשי גליל - את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר אלמנותך בביתי		
*** נוסח של התנאי כתובה של אנשי יהודה - עד שירצו היורשין ליתן לך את כסף כתובתך		

מסכת כתובות דף נב:

• גמרא - אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחי

<p>מפני מה התקינו כתובת בנין זכרון, מאחר שהבעל יורש את אשתו, למה תקנו שיורש לבניה מה שירש ממנה, דהיינו נדוניא שלה?</p>	
<p>כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו, שיתן לבתו נדוניא יפה, כיון דאילו מתה, יירשו בניה</p>	
<p>תירוץ הגמ' - הא נמי דאורייתא הוא שיתן האב לבתו נדוניא יפה, דכתיב "קחו נשים והולידו בנים ובנות, וקחו לבניכם נשים, ואת בנותיכם תנו לאנשים", בשלמא בנים בידו לבקש לו אשה, שדרכו של איש לחזור על אשה, אלא בתו מי בידו, וכי דרך אשה לחזור על איש, ואלא הא קמ"ל שאביה ילבש את בתו בגדים נאים, ויקשט אותה, ויתן לה מקצת נכסים כדי שיקפצו עליה בני אדם לשאתה</p>	<p>קושית הגמ' - מי איכא מידי דרחמנא אמר שהבן יורש ולא הבת, דכתיב "איש כי ימות ובן אין לו", הא יש לו, בנו יורשו ולא בתו, ועשו רבנן תקנה שהבת יורש, דהיינו שיתן לה האב ממונו שהיו בניו ראויין לירש?</p>
<p>ועד כמה מנכסיו ראוי לו לאדם לייחד לנדוניית בתו? אביי ורבא דאמרי תרוייהו עד כדי עשירית נכסיו</p>	

מסכת כתובות דף נב:

• ואימא....

בענין "כתובת בנין דכרין"	
תירוץ	קושית הגמרא
<p>א"כ דלא ירתי לשאר כתובה, אב נמי מימנע ולא כתב לבתו, אחרי שזה מקפיד על שלו מלהוריש לבני בתי, אף אני אמשוך ידי מלהרבות לו נדוניא</p>	<p>ואימא כיון דטעמא כדי שיקפוץ ליתן לבתו הוא דתקון נדוניא, דיהב אב לבתו לירתון בניס דילה, אבל שאר נכסי הבעל כגון מנה מאתים, ותוספת דבעל, לא יירשו בניה?</p>
<p>לא פלוג רבנן, דלא חלקו בין כתובה לכתובה אחרי שרוב כתובות יש בהן נדוניא, לא חלקו</p>	<p>ואימא כיון דטעמא משום שיקפוץ האב לתת נדוניא לבתו היא, היכא דכתב אב נדוניא לבתו, נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין, והיכא דלא כתב אב נדוניא לבתו, לא נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין?</p>
<p>כנחלה שוויה רבנן, ד"ירתון" תנו, ואין בת יורשת בין הבנים</p>	<p>בת בין הבנים תירות, כיון דטעמא משום נדוניא הוא, היכא דאין לו בנים ממנה אלא יש לו בת מן אשה אחת, ובנים מן האחרת, תטול בת היחידה כתובת אמה לירש נדוניא שנתן אבי אמה, מאי שנא דתקון בנין דכרין, דהיינו זכרים, ולא נקבות?</p>
<p>לא פלוג רבנן במשפט כתובת בנין דכרין, דבת בין הבנים לא תשקול, ובת בין הבנות תשקול</p>	<p>בת בין הבנות תירות, דאם יש לו בת מן אשה אחת ובנות בן האחרת, תטול בת היחידה כתובת אמה לירש נדוניית אבי אמה, דהא יש משפט נחלה לבת בין הבנות?</p>
<p>ככתובה שוויה רבנן, ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לשטרא</p>	<p>ותיגבי ממשטלטי, דכיון דטעמא משום נדוניית אבי האם הוא, אלמה אמרינן לעיל כשם שאין הבנים יורשין אלא מקרקע, ואוקימנא בכתובת בנין דכרין</p>
<p>ירתון תנו, ואין ירושה במשעובדין</p>	<p>אם ככתובה שוויה, תטרוף ממשעבדי ככתובה?</p>
<p>במקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא, לא תקינו רבנן, דלא תקינו רבנן נחלה דידהו לעקור נחלת חלוקה שוה לגמרי, שהיא מן התורה, הלכך דוקא כי איכא מותר דינר שיחלוקו בשוה בנחלה דאורייתא, יטלו אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן משום נחלה דרבנן</p>	<p>ואימא אע"ג דליכא מותר דינר יתר על שתי הכתובות, יטלו כתובת אמם כדין כתובת בנין דכרין, אלמה תנו אין שם אלא שתי כתובות חולקות בשוה?</p>